

הפרויקט לא נגמר, ואף אחד לא לוקח אחריות

נתב"ג / 2000 בדרכו ליהפך לנתב"ג 2005

04:20 13.11.2003 מאת: הארץ

גם בקיץ 2004 אי אפשר יהיה כנראה לצאת לחו"ל ולהיכנס לישראל באמצעות הטרמינל החדש של פרויקט נתב"ג 2000. המועד האחרון שנקבע לחנוכתו, 15 ביוני 2004, צפוי להידחות - כמו שלושת הקודמים לו - עקב קשיים בהשלמת העבודות על פי התוכנית; ייתכן כי הטרמינל לא יפתח אף לפני 2005. היום יבקר בפרויקט מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אביגדור יצחקי, כדי לעמוד על מצבו.

הנוסעים הראשונים היו אמורים לעשות שימוש בטרמינל כבר ב-2000, כשמו של הפרויקט. על הקמתו הוחלט כדי לתת מענה לתנועת התיירים העצומה שהיתה צפויה בשנת המילניום, עם ביקור האפיפיור בישראל. ואולם בשל טעויות בתחום התכנון, החלטות שגויות וביש מזל התעכבה הפתיחה שוב ושוב במשך כשבע שנים. אף אחד מבעלי התפקידים הקשורים בפרויקט בתקופה זו - שרי התחבורה וראשי רשות שדות התעופה (רש"ת) - לא לקח אחריות למחדל.

שלוש דחיות

הקשיים בנתב"ג 2000 נמשכו לכל אורך הדרך. ב-96' קבע בית המשפט העליון בהרכב של שלושה שופטים כי אין להטות את נחל איילון כחלק מהרחבת נתב"ג, ובכך עצר את עבודות ההכנה. בדצמבר בשנה זו החליט בית המשפט בהרכב של שבעה שופטים כי ניתן להטות את הנחל. עם זאת, ברש"ת הוחלט לדחות את העבודות להסטתו, עקב חשש משטפונות, עד האביב.

טקס הנחת אבן הפינה לטרמינל נערך רק באוקטובר 98'. פחות משנה לאחר מכן אירעה התקלה הראשונה. ביוני 99' חשפה רש"ת ליקויים בעבודת התשתית והסלילה של סולל בונה בפרויקט. כתוצאה מכך נאלצה החברה לבצע פעם נוספת את העבודה, ומועד הפתיחה נדחה ל-2002.

בנובמבר 2000 נקלעה חברת הבנייה הטורקית ג'יילאן, שזכתה במכרז להקמת הטרמינל האווירי ובמכרז לעבודות החשמל בטרמינל הקרקעי, לקשיים כספיים. רש"ת ביטלה את שני החוזים עם החברה, בסכום כולל של 220 מיליון שקל. עבודות הבנייה הופסקו ונקבע מועד חדש לפתיחת הטרמינל - מארס 2003.

בשלב זה החליטה רש"ת להיכנס למו"מ עם חברות בנייה ישראליות ולא לפרסם מכרז בינלאומי חדש, כדי לחסוך בזמן. עם זאת, במארס 2001 נאלצה הרשות לדחות את המועד האחרון להגשת הצעותיהן של חברות הבנייה הישראליות במכרז להמשך הקמת הטרמינל האווירי. המועד המקורי היה סוף פברואר 2001, אבל חברות הבנייה שאליהן

פנתה לא עמדו בלוח הזמנים להגשת ההצעות.

מנכ"ל רש"ת אז, אבי קוסטליץ, החליט באפריל 2001 כי את העבודות להמשך הבנייה של הטרמינל האווירי תשלים חברת מנרב. ההיקף הכספי של הבנייה בה נכללו תוספות שלא הופיעו בתוכנית העבודה של ג'יילאן, נאמד ב-150 מיליון שקל.

פער בין התכנון לצרכים

עתה עלתה בעיה נוספת. בקרה פנימית שנערכה ברש"ת ביוני 2001 חשפה פערים בין התכנון המקורי של הטרמינל החדש לבין הצרכים. בין הבעיות שנמצאו: מספר דלפקי השירות (צ'ק אין) אינו מספיק; קיבולת מערכת מיון המזוודות קטנה מדי; יש צורך בהגדלת כוח האדם לתחזוקת המערכת. הכנסת השינויים היתה כרוכה בהוצאה של כ-150 מיליון שקל נוספים.

באוקטובר 2001 התברר כי הטרמינל לא יושלם כמתוכנן במארס 2003, וצפויה בו דחייה של 9-12 חודשים. עניין זה נחשף בדו"ח ביניים של ועדה בראשות מנחם עינן, שמונתה ביולי 2001 כוועדה מייעצת לפרויקט. אחת מההמלצות המרכזיות בדו"ח שהשלימה ועדת עינן בדצמבר 2001, היתה לקבוע את הפתיחה למארס 2004 - כשנה לאחר המועד.

הרצת הטרמינל החדש היתה אמורה להתחיל בנובמבר 2003 ולהסתיים בפברואר 2004, לקראת פתיחת הפרויקט כחודש לאחר מכן. עם זאת, ביוני השנה העריך מנכ"ל רש"ת, גבי אופיר, כי אין אפשרות לסיים את הפרויקט על פי התוכנית והודיע על תאריך פתיחה חדש - 15 ביוני 2004.

במשך השנים סיימו את תפקידם או הוחלפו כל המנכ"לים ברש"ת ומנהלי נתב"ג שהיו מעורבים בתהליך האישור והבנייה של נתב"ג 2000. הדומיננטיים ביותר בהצגת דרישות התכנון, בגיבוש החלטות ובהכנסת השינויים בראשית הדרך היו מנכ"ל רש"ת, מוטי דבי, ומנהל נתב"ג, שאול חזן. אחריהם פעלו בעניין זה קוסטליץ, ומנהל נתב"ג, ישראל בן חיים.

לצדם עבדו הסמנכ"ל לתכנון ברש"ת, יחזקאל דסקל, והסמנכ"ל להנדסה, שמואל קנדל. סיוע וגיבוי ניתן להם על ידי ועדות מועצת המנהלים של רש"ת, בהן ועדות הכספים והפיתוח, ועל ידי מליאת מועצת המנהלים בראשותו של צבי שלום.

את הפרויקט מרכזת מינהלת נתב"ג 2000. בראש המינהלת עמדו צבי פרנק שפרש מתפקידו ושמואל קנדל שהוחלף; כיום עומד בראשה אבינועם הראל. עוד מעורבים בפרויקט חברת הניהול האמריקאית L.M.B - לוגן, מקגאוורן, בוביס - וכן חברות תכנון ואדריכלים בהם משה ספדי ורם כרמי.

"היתה בעיה של קשרי עבודה, אישור פקודות ושינויים בין חברת הניהול האמריקאית שנציגיה יושבים במינהלת הפרויקט ובין מרכז החברה בניו יורק", אמר בכיר ברש"ת, שהיה מעורב בפרויקט. "זו בעיה מורכבת שגרמה ללא מעט קשיים באישור פקודות ובשינויים ויצרה סחבת בלוחות זמנים".

תשעה שרי תחבורה היו אחראים לפרויקט בתוקף תפקידם - ישראל קיסר, יצחק לוי, שאול יהלום, יצחק מרדכי, אמנון ליפקין-שחק, אפרים סנה, ראש הממשלה אריאל שרון שהחזיק בתיק התחבורה, צחי הנגבי והשר עתה אביגדור ליברמן. כמה מהם יצאו לגמלאות או פרשו מהפוליטיקה. ריבוי השרים והמנכ"לים של המשרד שעבדו עמם הוא חלק מהבעיות, שכן אלה התקשו להתמודד עם הפרויקט המורכב בתקופות הקצרות

שבהן כיהנו.

כאמור, איש מהמעורבים לא לקח אחריות לשרשרת העיכובים והתקלות. ברש"ת נעשית עתה עבודת מטה שנועדה לכמת את היקף הנזק הכספי שנגרם ישירות מהעיכוב בפתיחת הטרמינל החדש. ההשקעה המקורית בפרויקט נאמדה ב-3 מיליארד שקל. עיון בפרטי תקציב הפרויקט מעלה כי עד '99 הושקעו בו 915 מיליון שקל, ב-700 - 2000 מיליון שקל, ב-571 - 2001 מיליון שקל, ב-364 - 2002 מיליון שקל, ב-495 - 2003 מיליון שקל; התחזית ל-2004 היא 229.5 מיליון שקל. הסכום הכולל את 2004 מגיע אפוא ל-3.3 מיליארד שקל, כלומר, חריגה של 300 מיליון שקל לעומת ההיקף המקורי.

ייעשה מאמץ

שר התחבורה הנוכחי רואה חשיבות רבה בכך שנתב"ג 2000 יפתח ב-15 ביוני 2004. באחרונה זימן ליברמן לשיחה את מנכ"ל רש"ת, גבי אופיר, ואמר לו: "אם אתה מרגיש שאינך יכול לעמוד בלוח הזמנים של הפרויקט, תניח את המפתחות על השולחן ותלך הביתה".

עניין מועד פתיחתו של הטרמינל נדון באחרונה גם בישיבה של הנהלת משרד התחבורה. בדיון חזר אופיר על מחויבותו לעשות כל מאמץ לעמוד בלוח הזמנים. לדבריו, עיכוב אפשרי לא יאריך יותר מחודשיים-שלושה, כלומר, הטרמינל יפתח עד סוף השנה ולכל המאוחר לאחר תקופת החגים. בד בבד אישרה בסוף השבוע שעבר מועצת המנהלים של רש"ת, תוספת של 132 מיליון שקל לתקציב 2004 בשל המעבר לטרמינל החדש.

ואולם ספק אם גם הפעם תצליח רש"ת לעמוד בלוח זמנים מדויק. הסיבה לכך היא עיצומים שנוקטים זה כחודשיים הטכנאים, האקדמאים, המהנדסים וההנדסאים ברש"ת (ועד ט.מ.א.ה) בשל סכסוך עבודה עם הנהלת רשת. העיצומים אינם מאפשרים להשלים את העבודה בפרויקט נתב"ג 2000.

מלשכתו של מנכ"ל רש"ת נמסר: "בשבועות האחרונים הורה מנכ"ל רש"ת, גבי אופיר, על האצת העבודות בטרמינל החדש (טרמינל 3) בפרויקט נתב"ג 2000 לרבות קליטת מערכות, צמצום פערים והערכות לקראת המעבר לטרמינל החדש. לצורך זה מתקיימים דיונים קדחתניים והערכות מצב, לרבות ביצוע אומדנים לצורך קביעת לוחות זמנים, על כל המשתמע מכך. העיצומים שנוקטו ונוקטים על ידי ועד ט.מ.א.ה מסבים נזקים שעלולים להשליך על היכולת לעמוד בלוחות הזמנים כפי שנקבעו עד עתה".

עיכוב בשלושה מכרזים בפרויקט

רשות שדות התעופה (רש"ת) ביטלה סיורי היכרות לרוכשי מסמכים בשלושה מכרזים שהיו אמורים להיערך אתמול והיום בפרויקט נתב"ג 2000. זאת, בשל עיצומי הטכנאים, המהנדסים, האקדמאים וההנדסאים ברש"ת. המשמעות המעשית של ביטול הסיורים היא דחייה אפשרית בהפעלתם של פרויקטים אלה.

המכרז הראשון עניינו הקמת שני סניפי בנק על ידי תאגידים בנקאיים, והשני הפעלת בית קפה באולם מקבלי הפנים שבבניין הקרקעי בטרמינל; השלישי - הפעלת בית קפה במרכז שחקים BUY & BUY בבניין הקרקעי. עדיין לא נקבע מועד חדש לסיורים.